

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо гармонізації політики оподаткування в Україні з країнами ЄС для покращення інвестицій та добросовісної конкуренції»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Угода про асоціацію України з ЄС визначає ряд вимог щодо змін в податковому законодавстві України, у тому числі і в сфері акцизного оподаткування.

Відповідно до Глави 4 Розділу 5 Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (статті 349 – 354) було домовлено про співпрацю між Україною та ЄС для покращання належного управління у сфері оподаткування з метою подальшого покращання економічних відносин, торгівлі, інвестицій та добросовісної конкуренції. Сторони домовилися про посилення і зміцнення співробітництва, спрямованого на удосконалення і розвиток податкової системи України, а також гармонізацію політики щодо протидії та боротьби з шахрайством і контрабандою підакцизних товарів.

У додатку XXVIII до Угоди про асоціацію зафіксовано, що Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у наступні встановлені терміни, зокрема, в сфері специфічного акцизного оподаткування. Мова йде про основні директиви:

- Директиву Ради № 2008/118/ЄС від 16 грудня 2008 року про загальний режим акцизних зборів, зокрема статтю 1 Директиви, протягом 2 років з дати набрання чинності Угоди про асоціацію з ЄС;

- Директиву Ради № 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру та ставки акцизного збору на тютюнові вироби (кодифікація) протягом 2 років з дати набрання чинності Угоди про асоціацію з ЄС, за винятком ст. 7.2, ст. 8, ст.9, ст.10, ст.11, ст.12, ст. 14.1, 14.2, 14.4, ст. 18 та ст. 19.

В Україні специфічне акцизне оподаткування регулюється розділом VI «Акцизний податок» Податкового кодексу. В процесі порівняння відповідності норм Податкового кодексу України та вимог відповідних Директив ЄС щодо специфічного акцизного оподаткування, були виявлені певні розбіжності в розрізі основних підакцизних товарів – тютюнових виробів.

Директива Ради 2011/64/ЄС від 21.06.2011 року про структуру та ставки акцизного збору, що застосовується до переробленого тютюну, встановлює основні принципи для гармонізації структури та ставок акцизних зборів щодо переробленого тютюну, які застосовуються державами-членами ЄС.

Маються на увазі такі товари: сигарети; сигари та сигарили; тютюн для куріння; дрібно рублений тютюн (для скручування сигарет), інший тютюн для куріння. Слід зазначити, що структура акцизного податку на тютюн в Україні

вже сьогодні по багатьом пунктам відповідає вимогам даної Директиви ЄС, але є ще ряд не гармонізованих аспектів.

Згідно із пунктом 215.1 Податкового кодексу України до підакцизних товарів належать: тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну, до яких згідно із пунктом 215.3.2 відносяться - тютюнова сировина та тютюнові відходи (код товару згідно із УКТ ЗЕД 2401).

Якщо ж розглядати статтю 2 Директиви Ради 2011/64/ЄС, то до тютюнових виробів відносяться: сигарети, сигари і сигарили, тютюн для куріння, а саме:

- 1) дрібно нарізаний тютюн для скручування сигарет;
- 2) інший тютюн для куріння.

Тобто, в Директиві чітко зазначено, що оподатковується акцизним податком тільки тютюн для куріння, з чого випливає, що тютюнові відходи (код товару згідно УКТ ЗЕД 2401), які не пов'язані з курінням, не оподатковується.

Отже, п. 215.3.2 Податкового кодексу України не відповідає нормі статті 2 Директиви Ради 2011/64/ЄС щодо оподаткування тютюну для куріння, бо передбачає оподаткування будь-якого тютюну, у тому числі, тютюнових відходів, та в Україні, тютюнова сировина та тютюнові відходи (код товару згідно із УКТ ЗЕД 2401), на даний час оподатковуються за ставка 2 836,08 грн. за кг.

З огляду на те, що відходи виробництва тютюнових виробів не можуть споживатися або використовуватися в подальшому для виробництва тютюнових виробів та обов'язково підлягають утилізації або знищенню, ця ставка є безпідставною і обтяжує легальних виробників.

А проаналізувавши надходження акцизного податку до Державного Бюджету України за 2018-2019 роки, від господарських операцій з тютюновою сировиною та тютюновими відходами, вбачається їх співвідношення 99,991% - тютюнова сировина та 0,009% - тютюнові відходи. Отже, на даний час суб'єкти господарювання не здійснюють оподатковувані акцизним податком господарські операції із тютюновими відходами.

Законом України від 05 березня 1998 року №187 «Про відходи» (далі – Закон №187) визначено, що до відходів належать будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Оброблення (перероблення) відходів згідно зі статтею 1 Закону №187 - це здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення.

Таким чином, передача відходів, що утворилися в процесі виробництва тютюнових виробів для промислової переробки з метою підготовки їх до утилізації чи видалення, є об'єктом оподаткування акцизним податком згідно з п. п. 213.1.2 п. 213.1 ст. 213 Кодексу.

Саме тому тютюнові відходи, що утворюються в процесі виробництва тютюнових виробів, накопичуються їх виробниками і в подальшому утилізуються, в основному шляхом спалювання.

А оскільки тютюнові відходи можуть бути широко використані в сільському господарстві, а зокрема як складові елементи добрив для внесення на ґрунт, складові елементи для засобів по боротьбі із шкідниками, як засоби захисту та догляду за рослинами (в т. ч. і в садівництві), складові елементи сумішей для приросту та збільшення урожаю і т. д., то даним законопроектом пропонується визначити економічно обґрунтований розмір ставки акцизного податку для тютюнових відходів, що утворюються в процесі виробництва тютюнових виробів на рівні - 5,00 грн. за 1 кг.

Враховуючи оподатковувані акцизним податком господарські операції із тютюновою сировиною в Україні за попередні календарні періоди та виходячи із промислових нормативів утворення тютюнових відходів від переробки даної кількості тютюнової сировини, - при оподаткуванні акцизним податком операцій із тютюновими відходами за ставкою в розмірі 5,00 грн. за 1 кг, - орієнтовні додаткові надходження до бюджету можуть сягнути щонайменше 50 млн. грн. в рік.

До того ж, слід звернути увагу ще на такий аспект як визначення мінімального акцизного збору на сигарети в розмірі 60% від середньозваженої роздрібної ціни продажу сигарет, випущених для споживання. У статті 8 Директиви 2011/64/ЄС зазначається, що середньозважена роздрібна ціна продажу розраховується із загальної вартості всіх сигарет, випущених для споживання, яка ґрунтується на роздрібній ціні з урахуванням всіх податків, поділеної на загальну кількість сигарет, випущених для споживання. Вона визначається не пізніше 1 березня кожного року на підставі даних, що стосуються всіх таких випусків тютюнових виробів для споживання за попередній рік. Аналогічно розраховується і середньозважена роздрібна ціна продажу дрібно нарізаного тютюну для куріння (стаття 14 Директиви 2011/64/ЄС). В Україні ж мінімальне акцизне податкове зобов'язання не прив'язується до середньозваженої роздрібної ціни продажу сигарет, що суперечить нормам Директиви 2011/64/ЄС.

В Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» № 909-VIII від 24 грудня 2015 року зазначається, у п. 5 «Прикінцевих положень», надано Кабінету Міністрів України повноваження по встановленню мінімальних оптово-відпускних та роздрібних цін на тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну.

Слід зазначити, що встановлення мінімальних цін на сигарети порушує встановлений Директивою 2011/64/ЄС принцип вільного визначення ціни тютюнових виробів. Адже у статті 15 Директиви 2011/64/ЄС зазначається, що виробники або, у відповідних випадках, їх представники або уповноважені агенти в Союзі та імпортери тютюну з третіх країн, є вільними у визначенні ціни для кожного зі своїх продуктів для кожної держави члена, для якої продукція, про яку йде мова, має бути випущена для споживання.

Це підтверджується і численними рішеннями Європейського суду. Крім того Представництвом Європейського Союзу теж надано пояснення щодо позиції ЄС у питанні скасування Україною мінімальних цін на сигарети, у яких ЄС наголошує, що «встановлення мінімальних цін на сигарети суперечить зобов'язанням України у рамках глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі». Це зобов'язання походить з Директиви 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру і ставки акцизів щодо промислово виготовленого тютюну, що застосовується по всьому ЄС.

До того ж передбачена можливість встановлення Кабінетом Міністрів України мінімальних оптово-відпускних та роздрібних цін на тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну може призвести до порушення статті 254 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, у якій зазначається, що Сторони визнають важливість вільної та неспотвореної конкуренції у торговельних відносинах. Сторони визнають, що антиконкурентні господарські практики та операції потенційно можуть спотворити належне функціонування ринків та загалом зменшити позитивні наслідки лібералізації торгівлі.

До того ж, очевидно, що встановлення мінімальних оптово-відпускних та роздрібних цін на тютюнові вироби порушує принцип справедливості, який є ключовим у податковому законодавстві ЄС, бо спонукає малозабезпечені верстви населення платити більше, ніж багатих, адже, запровадження мінімальної ціни гарантує виробникам більш високі прибутки за рахунок курців.

Тому, задля уникнення проблем з європейськими законами про конкуренцію та з метою приведення національного законодавства України у відповідність положенням Директиви Ради ЄС 2011/64/ЄС від 21.06.2011 року необхідно передбачити скасування пункту 5 «Прикінцевих положень» Закону України № 909-VIII від 24 грудня 2015 року, відповідно якого Кабінету Міністрів надано повноваження встановлювати мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни для тютюнових виробів.

2. Мета і шляхи її досягнення

З метою усунення суперечностей між окремими нормами Податкового кодексу України, наближення системи оподаткування тютюнових виробів в Україні до вимог європейського законодавства для удосконалення системи протидії шахрайству і контрабанди підакцизних товарів пропонуємо здійснити

наступні кроки в напрямку гармонізації специфічного акцизного оподаткування в Україні та країнах ЄС, а саме:

- внести зміни до підпункту 215.3.2. пункту 215.3 статті 215 ПКУ шляхом визначення економічно обґрунтованої ставки акцизного податку для тютюнових відходів, що утворюються в процесі виробництва тютюнових виробів (код товару згідно із УКТ ЗЕД 2401) на рівні - 5,00 гр. за 1 кг.

- передбачити скасування пункту 5 «Прикінцевих положень» Закону України № 909-VIII від 24 грудня 2015 року, відповідно якого Кабінету Міністрів надано повноваження встановлювати мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни для тютюнових виробів з метою уникнення проблем з європейськими законами про конкуренцію та приведення національного законодавства України у відповідність положенням Директиви Ради ЄС 2011/64/ЄС від 21.06.2011 року про структуру та ставки акцизного збору, що застосовується до переробленого тютюну.

3. Правові аспекти

У зазначеній сфері правового регулювання діє Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

Даний законопроект повністю відповідає вимогам чинного антимонопольного законодавства України та забезпечує стабільні надходження до Державного бюджету України.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Питання, що пропонується вирішити у законопроекті регулюється Податковим кодексом України від 02.12.2010 № 2755-VI.

Даний законопроект повністю відповідає вимогам чинного антимонопольного законодавства України та забезпечує стабільні надходження до Державного бюджету України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування законопроекту

Прийняття та реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Регіональний аспект

Проект Закону України не стосується питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць та не вирішує концептуальних проблем розвитку

регіонів, а тому не потребує погодження з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

6¹. Запобігання дискримінації

У законопроекті немає положень, які містять ознаки дискримінації.

7. Запобігання корупції

У законопроекті немає правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

8. Громадське обговорення

Проект Закону України не потребує обговорення з громадськістю.

9. Позиція соціальних партнерів

Законопроект не стосується соціально-трудової сфери.

10. Оцінка регуляторного впливу

Законопроект не містить норм регуляторного характеру.

10¹. Вплив реалізації акта на ринок праці

Реалізація проекту Закону України не вплине на ринок праці.

11. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Реалізація даного проекту Закону України забезпечить прогнозовані та стабільні надходження до Державного бюджету України які можуть сягнути щонайменше 50 млн. грн. в рік., зменшить обсяги утилізації тютюнових відходів і тим самим збільшить підтримку сільського господарства та садівництва за рахунок нових видів органічних добрив та засобів догляду за рослинами.

Народний депутат України

Петруняк Є.В.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ПЕТРУНЯК ЄВГЕН ВАСИЛЬОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000C0E33D00105D1101
Дійсний до: 25.07.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 87д9/1-2020/69953 від 09.06.2020

102402